

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Jaunatne kustībā” – Iniciatīva jauniešu potenciāla izmantošanai, lai Eiropas Savienībā panāktu gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi”

COM(2010) 477 galīgā redakcija

(2011/C 132/10)

Ziņotājs: **Pavel TRANTINA**

Līdzziņotājs: **Juan MENDOZA CASTRO**

Eiropas Komisija saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 304. pantu 2010. gada 15. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Jaunatne kustībā” — Iniciatīva jauniešu potenciāla izmantošanai, lai Eiropas Savienībā panāktu gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi”

COM(2010) 477 galīgā redakcija.

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsonības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2011. gada 24. februārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 470. plenārajā sesijā, kas notika 2011. gada 15. un 16. martā (15. marta sēdē), vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumu kopsavilkums

1.1 EESK apzinās, ka ir svarīgi pievērst uzmanību jauniešiem, kurus nopietni ietekmē pašreizējā ekonomiskā krīze. Komiteja atzīmē, ka iniciatīva “Jaunatne kustībā” ir lietderīga, jo tā ir viens no būtiskiem stratēģijas “Eiropa 2020” pasākumiem, un kopumā atzinīgi vērtē paziņojuma noteikumus. EESK ir gatava sniegt ieguldījumu to īstenošanā, apvienojot spēkus ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām un tādējādi stiprinot iniciatīvas nozīmi, kā arī apzinot iniciatīvā šobrīd trūkstošos aspektus, kas ir ietverti ES jaunatnes stratēģijā.

1.2 EESK uzsver, ka jāpārtrauc iniciatīvā “Jaunatne kustībā” ierosināto mērķu īstenošana un sasniegtais jāvērtē, izmantojot skaidrus rādītājus, lai dalībvalstis varētu pastiprināt centienus, ja minētos mērķus neizdodas laikus sasniegt.

1.3 Laikā, kad ekonomikas krīzes dēļ jāpārskata budžeta prioritātes, EESK uzsver, ka ir svarīgi turpināt un, kur iespējams, uzlabot to līdzekļu efektīvu izmantošanu, ko valstis un ES piešķir jauniešu izglītībai, apmācībai un nodarbinātībai. Ekonomikas atveseļošanas politikai jāveicina stabilu darba vietu radīšana un jānovērš studiju pārtraukšana.

1.4 EESK atbalsta ierosmi izveidot kvalitatīvu stažēšanās sistēmu un atzinīgi vērtē pasākumus, lai novērstu tiesiskos un administratīvos šķēršļus, kas traucē jauniešu brīvu kustību, lai mācītos, gūtu praksi vai stažētos.

1.5 EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu veicināt neformālās izglītības atzīšanu un uzlabot to prasmju atpazīstamību, kas iegūtas ārpus formālās izglītības sistēmas (piemēram, izmantojot Eiropas kvalifikāciju apliecību). Debatēs par atzīšanas veidiem uzmanība jāpievērš arī sniegtās izglītības un apmācības kvalitātei un tās pārraudzībai un kontrolei. Vienlaikus EESK atgādina, ka no pasākumiem, kas veicina neformālo izglītību, labums jāgūst visiem, tāpēc tie nav jāparedz tikai tiem jauniešiem, kuriem ir mazāk iespēju.

1.6 EESK atzinīgi vērtē tādu instrumentu izstrādi valsts līmenī kā “Jaunatnes garantija”, kas palīdz jauniešiem no izglītības pāriet uz darba tirgu. Taču Komiteja uzskata, ka dažas citas iniciatīvas pirms to īstenošanas vēl rūpīgi jānovērtē. Tas attiecas uz augstākās izglītības rezultātu salīdzināšanu, kartes “Jaunatne kustībā” radīšanu, iniciatīvu “Tavs pirmais EURES darbs” un Eiropas mikrofinansēšanas instrumenta “Progress” turpmākās darbības plānošanu.

1.7 EESK atbalsta Komisijas centienus apzināt efektīvākos veidus, kā veicināt jauniešu nodarbinātību. Tostarp minamas apmācības programmas, drošības pasākumi un pabalsti apvienojumā ar aktivizācijas pasākumiem, darbā pieņemšanas subsīdijas un piemērotas algu un sociālās nodrošināšanas sistēmas, kā arī profesionālā orientācija. EESK uzsver, ka minētie pasākumi jāīsteno, veidojot un pastiprinot sociālo dialogu, kā arī dialogu ar pilsonisko sabiedrību.

1.8 Iniciatīvā uzsvaram patiešām likts uz izglītību un nodarbinātību, taču tajā nav pievērsta pietiekama uzmanība sociālā kapitāla attīstīšanai un jaunatnes līdzdalībai Eiropas pilsoniskajā sabiedrībā. Turklāt jaunatnes stratēģijās kā viena no prioritātēm būtu jāmin arī integrējoša izaugsme, kā arī jāparedz īstenošanai nepieciešamie līdzekļi, piemēram, jāturpina un jāstiprina pašreizējā programma "Jaunatne darbībā".

1.9 EESK pauž nožēlu par to, ka iniciatīvā nav paredzēti pasākumi, kas stiprina un pilnveido Eiropas jaunatnes sociālo un pilsonisko dimensiju. Paziņojumā būtu jāatspoguļo, ka nosaukums "Jaunatne kustībā" ir ne tikai "par" jaunatni vai jaunatnei, bet gan drīzāk nozīmē "kopā ar" jaunatni, tādējādi norādot uz jauniešu aktīvo līdzdalību ierosināto pasākumu īstenošanā. EESK aicina Komisiju iniciatīvai pievienot nepieciešamos pasākumus.

1.10 EESK ierosina šobrīd pastāvošajos informācijas avotos, piemēram, PLOTEUS, YOUTH un citos portālos iekļaut jaunu apkopotu informāciju par iniciatīvai veltīto tīmekļa vietni. Informācijas ievietošana jau pastāvošās tīmekļa vietnēs varētu būt efektīvāks risinājums un ļautu jauniešiem tai vieglāk piekļūt.

1.11 Stažēšanās būtu jāpadara pievilcīgāka, un tai jāatbilst visu iesaistīto personu interesēm. Dalībvalstīm, izmantojot dažādus stimulus, jārosina darba devēji radīt vairāk prakses iespēju un līdz ar to arī vairāk kvalitatīvi augstvērtīgāku darba vietu jauniešiem.

1.12 EESK atzinīgi vērtē to, ka paziņojumā īpaša uzmanība veltīta Eiropas Sociālā fonda līdzekļu izmantošanai. Sarunās ar dalībvalstīm par budžeta noteikumiem jaunajā finanšu plānā Komisijai būtu jāvelta īpašas pūles, lai pietiekami līdzekļi tiktu paredzēti ESF iniciatīvām, it sevišķi tām, kas saistītas ar jaunatni.

1.13 EESK rūpīgi izvērtēs studentiem paredzētās ES līmeņa aizdevumu sistēmas iespējamo lietderību salīdzinājumā ar jau pieejamajām iespējām un instrumentiem.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīti tālejoši mērķi gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei. Lai sasniegtu šos mērķus, būtiska nozīme būs jauniešiem. Lai **"izmantotu visu jauniešu potenciālu"** ⁽¹⁾ un **tādējādi sasniegtu** stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, būtiski faktori ir kvalitatīva izglītība un apmācība visiem, sekmīga un noturīga integrācija darba tirgū, pienācīgs un atbilstoši apmaksāts darbs, kā arī lielākas mobilitātes iespējas. Tāpēc iniciatīva **"Jaunatne kustībā"**, kurā paredzēti konkrēti pasākumi, ir viens no svarīgākajiem ar stratēģiju saistītajiem priekšlikumiem.

2.2 Iniciatīvas "Jaunatne kustībā" nolūks ir stiprināt mērķus un prioritātes, kas veido stratēģiskās sistēmas "Eiropas sadarbība izglītības un mācību jomā" ("Izglītība un apmācība 2020") pamatu, un īstenot pasākumus, lai sasniegtu šādus mērķus:

- uzlabot jauniešu izredzes sekmīgi ienākt darba tirgū un tajā palikt;
- nodrošināt piekļuvi augstākajai izglītībai lielākam jauniešu skaitam;
- pielāgot izglītību un profesionālo apmācību tā, lai tās vairāk atbilstu jauniešu vajadzībām;
- nodrošināt, lai līdz 2020. gadam visiem Eiropas iedzīvotājiem būtu iespēja studēt vai apgūt profesiju ārzemēs, ja viņi to vēlas;
- samazināt jauniešu bezdarbu, palielinot to darba vietu skaitu, kas jauniešiem ir pieejamas, kā arī palielinot iespējas studentiem uzņēmos gūt praksi un darba pieredzi, kas sekmē jauniešu uzņēmējdarbības gara veidošanos,
- sniegt vairāk informācijas un precīzāku informāciju par ES instrumentiem, kas veicina mobilitāti, it sevišķi par kursiem, apmācību, prakses iespējām ārzemēs utt.

2.3 Katrā prioritārajā jomā ir paredzēti vairāki **jauni galvenie pasākumi**. Tie ir priekšlikumi, kas īpaši izstrādāti, lai sasniegtu izvirzītos prioritāros mērķus.

⁽¹⁾ COM(2010) 477 galīgā redakcija.

3. Komitejas vispārīgās piezīmes par Komisijas paziņojumu

3.1 Pamatiniatīva "Jaunatne kustībā" ir viens no elementiem stratēģijā "Eiropa 2020", kurai jāveicina gudra, ilgtspējīga un integrējoša izaugsme. Pamatiniatīvā uzsvērta jaunā holistiskā pieeja, proti, jaunatnes izglītības un nodarbinātības politika cieši saistīta ar citām pamatiniatīvām un pieciem ES līmenī izvirzītajiem pamatmērķiem. EESK uzsver, ka ES līmeņa un valstu politikai ir jābūt saskaņotai un jānodrošina nevalstisko organizāciju aktīva līdzdalība.

3.2 EESK vēlas uzsvērt, ka iniciatīva jāanalizē saistībā ar lielāko ekonomikas krīzi, kādu Eiropa ir piedzīvojuši ilgā laika posmā. To nevar ignorēt, ņemot vērā, ka izvirzītais mērķis ir "jauniešu potenciāla izmantošana, lai Eiropas Savienībā panāktu gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi". Tāpēc ir noteikti jājaūt, kā krīze pašlaik ietekmē nodarbinātības stabilitāti, sociālās tiesības un visus plānus un projektus saistībā ar studentu un darbaspēka mobilitāti. EESK uzskata, ka ir svarīgi uzsvērt saistību, kas pastāv starp paredzētajiem pasākumiem, kuri orientēti uz ekonomiku, un to, kā tie varētu ietekmēt Eiropas līmenī izstrādātos plānus un programmas, kuras ir nozīmīgas jauniešiem. Budžeta samazināšana nav pieļaujama. Gluži pretēji, pieejamie līdzekļi būtu jāpieskaita mērķtiecīgāk un, ja iespējams, ievērojami lielākā apmērā.

3.3 EESK norāda uz iniciatīvas "Jaunatne kustībā" vērtību, jo tā ir viens no būtiskiem stratēģijas "Eiropa 2020" pasākumiem, un kopumā atzinīgi vērtē paziņojuma noteikumus. Iniciatīvas galvenais uzdevums ir efektīvāk saskaņot dažādus pašlaik īstētos un nākotnē paredzētos pasākumus un projektus, lai uzlabotu iespējas sasniegt augstākminētos mērķus. EESK pauž nožēlu par to, ka iniciatīvā nav paredzēti pasākumi, kas stiprina un pilnveido Eiropas jaunatnes sociālo un pilsonisko dimensiju. Paziņojumā būtu jāatspoguļo, ka nosaukums "Jaunatne kustībā" ir ne tikai "par" jaunatni vai jaunatnei, bet gan drīzāk nozīmē "kopā ar" jaunatni, tādējādi uzsvērot jauniešu aktīvo līdzdalību ierosināto pasākumu īstenošanā. EESK aicina Komisiju iniciatīvai pievienot nepieciešamos pasākumus

3.4 Tā kā iniciatīvas divas galvenās jomas ir izglītība un nodarbinātība, EESK atzinīgi vērtē faktu, ka tajā uzsvērta mobilitāte, pievilcīgums un kvalitāte, tādējādi sasaistot iniciatīvu ar stratēģisko sistēmu "Eiropas sadarbība izglītības un apmācības jomā 2020", it sevišķi ar 1. un 2. stratēģisko mērķi. Svarīgi, ka šajā iniciatīvā īpašs uzsvars likts uz lielāku mācību mobilitāti, augstākās izglītības modernizāciju, formālās un neformālās izglītības veicināšanu un atzīšanu, kā arī uz efektīvu un ilgstošu ieguldījumu nodrošināšanu izglītības un profesionālās apmācības jomā

3.5 EESK atzinīgi vērtē arī to, ka iniciatīvā uzsvērta saikne starp mērķiem un Eiropas kvalifikāciju sistēmas ieviešanu, atvērtākām izglītības sistēmām, kā arī precīzākām vadlīnijām un

izglītības iestāžu un darba devēju partnerību⁽²⁾. EESK iesaka, īstenojot šo iniciatīvu, galveno uzmanību pievērst tam, kā padarīt izglītības sistēmas atvērtākas un tās pielāgot sabiedrības un darba tirgus vajadzībām, efektīvi saskaņojot iniciatīvu "Jaunatne kustībā" ar pastāvošajiem mācību mobilitātes instrumentiem, piemēram, *Europass* un Eiropas kredītpunktu pārneses un uzkrāšanas sistēmu (*ECTS*), un paplašinot izglītības iestāžu sadarbību ar darba devējiem, kā arī arodbiedrībām, studentiem un citām ieinteresētajām personām.

3.6 Iniciatīvā uzsvars patiešām likts uz izglītību un nodarbinātību, taču tajā nav pievērsta pietiekama uzmanība sociālā kapitāla attīstīšanai un jaunatnes līdzdalības veicināšanai Eiropas pilsoniskajā sabiedrībā. Šai ziņā iniciatīva "Jaunatne kustībā" pietiekami neatbilst 2009. gadā pieņemtās jaunās ES jaunatnes stratēģijas "Ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus" mērķiem, nedz Lisabonas līgumam (165. panta 2. punkts), ar kuru stiprināta pilsoniskuma dimensija un uzsvērta nepieciešamība mudināt jauniešus iesaistīties demokrātiskajā dzīvē, nedz arī pasākumiem, kas vērsti uz jaunatni. Iniciatīvā jāiekļauj ar uzņēmējdarbību tieši saistītās pamatprasmes (piemēram, jauninājumi un uzņēmējdarbības gars), izpratnes veidošana par pilsoniskumu, solidaritāti un sociālās kohēzijas stiprināšana, proti, jauniešu visaptveroša iesaistīšana sociālo jautājumu risināšanā, kā arī jāizstrādā un tajā jāiekļauj nepieciešamie atbalsta pasākumi.

3.7 Jaunatnei paredzētajās stratēģijās kā prioritāte būtu jāmin arī integrējoša izaugsme, un jārada to īstenošanai nepieciešamie instrumenti, piemēram, jāparedz turpināt un pilnveidot pašreizējo programmu "Jaunatne darbībā".

3.8 Iniciatīvā būtu precīzāk jāietver daži ar nediskrimināciju saistīti aspekti. EESK ierosina iniciatīvā paredzēt pasākumus, lai risinātu problēmu saistībā ar atalgojuma atšķirībām starp jauniem vīriešiem un sievietēm. Tāpat jārisina problēmas saistībā ar atšķirībām starp vietējiem iedzīvotājiem un ieceļotājiem un pēdējo grūtībām panākt vienlīdzīgus nosacījumus un iegūt kvalifikāciju. Pienācīga uzmanība jāvelta arī nelabvēlīgā situācijā esošu jauniešu iekļaušanai darba tirgū.

3.9 Jāpārbauda iniciatīvā ierosināto mērķu īstenošana, un sasniegtais jāvērtē, izmantojot skaidrus rādītājus, lai dalībvalstis varētu pastiprināt centienus, ja minētos mērķus neizdodas laikus sasniegt.

3.10 Nākamajā sadaļā izklāstīts EESK vērtējums par ziņojumā noteiktajām prioritārajām jomām un sniegti komentāri un papildu informācija par katru no ierosinātajiem jaunajiem galvenajiem pasākumiem.

⁽²⁾ Šī pieeja ir jāsaprot visplašākajā nozīmē, proti, visi darba devēji un visos sektoros — privātajā, valsts, nevalstiskajā sektorā.

4. Modernu izglītības un apmācības sistēmu izstrāde, lai nodrošinātu pamatprasmes un izcilību

4.1 Ierosināt Padomes ieteikuma projektu, lai mazinātu to skolēnu skaitu, kuri priekšlaicīgi pamet skolu (2010. gadā)

4.1.1 To skolēnu skaita samazināšana, kuri priekšlaicīgi pamet skolu, ir sevišķi svarīgs jautājums, jo īpaši dažās dalībvalstīs. Tas ir arī viens no stratēģijas "Eiropa 2020" galvenajiem mērķiem, kas tieši izriet no kritēriju kopuma stratēģiskajā sistēmā "Eiropas sadarbība izglītības un mācību jomā 2020". Pašlaik, kad ekonomikas krīzes dēļ jāsamazina budžeta izdevumi, EESK uzsver, ka ir svarīgi nesamazināt un, kur iespējams, palielināt līdzekļus, kas valsts līmenī paredzēti, lai novērstu skolas priekšlaicīgu pamešanu.

4.2 Izveidot augsta līmeņa ekspertu grupu, kas sniegs ieteikumus par rakstpratības uzlabošanu (2010. gadā)

4.2.1 EESK atbalsta tādu metožu izmantošanu, kas jau ir pierādījušas savu efektivitāti, lai uzlabotu skolēnu un studentu prasmes un izskaustu analfabētismu Eiropas Savienībā. Komiteja arī uzsver, ka svarīgas ir programmas, kuras iesaista jauniešus no sociāli nelabvēlīgām un imigrantu ģimenēm. Būtiski, lai augsta līmeņa ekspertu grupa nodrošinātu iespējas veidot dialogu un apspriesties ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

4.3 Padarīt profesionālo izglītību un apmācību pievilcīgāku, uzlabot tās piedāvājumu un kvalitāti

4.3.1 Pēc apspriešanās ar Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centru (CEDEFOP) EESK uzsver, ka jāpārskata mūsu izglītības, apmācības un mācīšanās stratēģijas, tostarp arī profesionālās izglītības un apmācības (PIA) stratēģijas. Nepieciešams:

- padarīt izglītību un apmācību mērķtiecīgāku,
- sekmēt un atzīt par vērtīgām plašāku zināšanu, prasmju un kompetenču loku,
- samazināt zināšanu un prasmju neatbilstību,
- atbalstīt jauna veida mācību vidi,
- padarīt atklātākas izglītības un apmācības struktūras un iestādes,
- ņemt vērā individuālās vajadzības.

4.3.2 Tāpēc EESK atzinīgi vērtē Briges paziņojumu, kura mērķis ir paplašināt Eiropas līmeņa sadarbību profesionālās

izglītības un apmācības jomā un kurā izvirzīti 11 ilgtermiņa stratēģiskie mērķi nākamajai desmitgadei (2011.–2020. gads). EESK atbalsta profesionālās apmācības kvalitātes uzlabošanu ES līmenī. Profesionālajai izglītībai un apmācībai jābūt vienai no pirmajām jaunajām mērķa jomām, kura gūtu labumu no lielākas mobilitātes.

4.4 Ierosināt kvalitatīvu stažēšanās sistēmu

4.4.1 EESK atzinīgi vērtē pasākumus ar mērķi novērst tiesiskos un administratīvos šķēršļus, kas kavē jauniešu brīvu pārvietošanos, lai varētu gūt praksi. Strukturētā dialogā ar jauniešiem apzināta vēl viena būtiska problēma: stažēšanās programmu kvalitāte dalībvalstīs. Tāpēc Eiropas sistēmai jārosina valstu līmeņa debates par stažēšanās un mācekļa programmām, kā arī par jauniešiem piedāvāto darba līgumu kvalitāti. Prakses gūšana ir jāiekļauj mācību programmās, un prakses programmā jāiekļauj spēcīgs izglītības elements, kas ļautu jauniešiem pēc tam iegūt stabilu, augstas kvalitātes, atbilstoši apmaksātu un nediskriminējošu darbu.

4.4.2 Vajadzība izveidot kvalitatīvu stažēšanās sistēmu attiecas uz visa veida mācīšanos reālā darba vidē neatkarīgi no tā, vai tā notiek saskaņā ar formālās izglītības programmām vai arī brīvprātīgi ārpus formālās izglītības sistēmas. Stažēšanās neaizstāj darbu kā tādu, taču tai jāpiedāvā jauniešiem vajadzīgās prasmes, lai viņi varētu sekmīgi uzsākt profesionālo darbību. Jauniem stažieriem būtu jāsaņem finansiāla atlīdzība par reāli veiktiem profesionāliem uzdevumiem, un viņiem jāsniedz arī sociālais nodrošinājums. Lai stažēšanās darba tirgū būtu efektīva un atbilstoša, tās plānošanā, organizēšanā, rīkošanā un finansēšanā būtiski ir iesaistīt **sociālos partnerus**.

4.4.3 Stažēšanās būtu jāpadara pievilcīgāka, un tai jāatbilst visu iesaistīto personu interesēm. Dalībvalstīm, izmantojot dažādus stimulus, jārosina darba devēji radīt vairāk prakses iespēju un līdz ar to arī vairāk kvalitatīvi augstvērtīgāku darbvietu jauniešiem, ņemot vērā Eiropas sociālo partneru pieņemto pamatnolīgumu par iekļaujošiem darba tirgiem.

4.5 Ierosināt Padomes ieteikuma projektu par neformālās un ikdienās izglītības sekmēšanu un apstiprināšanu (2011. gadā)

4.5.1 EESK jau ilgu laiku uzskata, ka šis jautājums ir ļoti svarīgs, un tāpēc atbalsta papildu pasākumus šajā jomā. EESK jo īpaši atzinīgi vērtē faktu, ka daudz uzmanības veltīts neformālās izglītības rezultātu apstiprināšanai. Debatēs par to, kā iespējams veikt šo apstiprināšanu, uzmanība jāpievērš arī neformālās izglītības kvalitātei, kā arī tās pārraudzībai un kontrolei. No pasākumiem, kas veicina neformālo izglītību, labums jāgūst visiem, tāpēc tie nav jāattiecinā tikai uz tiem jauniešiem, kuriem ir mazāk iespēju (kā tas norādīts paziņojumā). Neformālā izglītība, ko brīvprātīgos pasākumos galvenokārt nodrošina NVO, ir svarīgs instruments, lai jaunieši attīstītu mūsdienu pasaulē nepieciešamās prasmes, it sevišķi tas attiecas uz radošumu, darbu komandā, problēmu risināšanu, valodu prasmēm, izpratni par kultūru daudzveidību, empātiju, pašiniciatīvu un atbildības sajūtu.

4.5.2 Runājot par ikdienējās izglītības apstiprināšanu, jāatzīmē, ka darba devējiem būs svarīga loma, lai tā tiktu atzīta; šai sakarā izšķiroša nozīme būs arī profesionālās un augstākās izglītības mācību iestādēm.

4.5.3 Attiecībā uz neformālās un ikdienējās izglītības atzīšanu jānorāda, ka valstu līmenī jau ir apzināti vairāki labas prakses piemēri, piemēram, "Profipass" Vācijā un "Atslēgas dzīvei" Čehijas Republikā. Tie būtu jāņem vērā Padomes ieteikuma izstrādē. Komisijai jāsekmē paraugprakses izplatīšana un analīze un jāņem vērā ļoti atšķirīgās attīstības tendences, tradīcijas un apstākļi Eiropas Savienībā.

5. Sekmēt augstākās izglītības pievilcību uz zināšanām balstītā ekonomikā

5.1 Atbalstīt augstākās izglītības reformu un modernizāciju, sniedzot paziņojumu (2011. gadā), kurā tiks noteikts jauns un uzlabots rīcības plāns augstākās izglītības jomā

5.1.1 Jāpanāk, ka augstākās izglītības reformai ir daudz lielāka nozīme, lai sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus, kas paredz padarīt ES par vadošo sabiedrību, kura balstīta uz zināšanām, jauninājumiem un izstrādi. Augstākās izglītības sistēmu modernizācija — Eiropas augstākās izglītības telpas izveide un Boloņas procesa mērķu sasniegšana, pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora plašāka iesaistīšana, kvalitātes sistēmu pārskatīšana un pilnveidošana augstākās izglītības jomā un atziņa, ka izglītībai ir svarīga sociālā dimensija, palīdzētu jaunajiem absolventiem veiksmīgi iesaistīties darba tirgū un likvidētu šķēršļus, kas vēl aizvien neļauj nodrošināt izglītības iespēju vienlīdzību un saistīti ar sociālo nevienlīdzību, dzimumu, nacionālo piederību utt.

5.2 Salīdzināt augstākās izglītības rezultātus

5.2.1 Tā kā viens no mērķiem ir noteikt kritērijus, lai novērtētu augstākās izglītības rezultātus un sasniegumus, EESK uzsver, ka kritēriji ir jāizvēlas ļoti rūpīgi, cieši sadarbojoties ar izglītības nozares speciālistiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un privāto sektoru, jo šī ir joma, kurā jārikojas piesardzīgi. EESK piekrīt paustajām bažām par citās nozarēs izmantotā novērtējuma vai klasifikācijas metožu iespējamo ekstrapolāciju un pauž šaubas par to, vai daudzdimensionālas universitāšu klasifikācijas sistēmas vai skalas izveide ietilpst ES kompetencē.

5.3 Ierosināt daudzgadu Stratēģisko inovāciju programmu (2011. gads)

5.3.1 Saistībā ar Stratēģisko inovāciju programmu (2011. gads) EESK norāda Komisijai uz daudzajiem pēdējos gados izstrādātajiem atzinumiem un ieteikumiem par šo tematu ⁽³⁾.

⁽³⁾ EESK atzinums par tematu "Kopienas inovāciju politikas pārskatīšana mainīgajā pasaulē", OV C 354, 28.12.2010., 80. lpp. un atzinums par tematu "Ieguldījumi pētniecībā un inovācijā (Lisabonas stratēģija)", OV C 256, 27.10.2007., 17. lpp.

6. Veicināt intensīvāku jauniešu starptautisko mācību un nodarbinātības mobilitāti

6.1 Izveidot īpašu tīmekļa vietni "Jaunatne kustībā", kurā būs informācija par ES mācību un mobilitātes iespējām (2010. gads)

6.1.1 EESK ierosina šobrīd pastāvošajos informācijas avotos, piemēram, PLOTEUS, YOUTH vai citos esošos portālos iekļaut jaunu apkopotu informāciju, jo informācijas iekļaušana jau pastāvošās tīmekļa vietnēs varētu būt efektīvāks risinājums un ļautu jauniešiem tai vieglāk piekļūt. Būtu jāizveido arī vienota datu bāze par brīvām stažēšanās un brīvprātīgā darba vietām, un šī informācija jāievieto minētajās tīmekļa vietnēs.

6.2 Ierosināt Padomes ieteikuma projektu par jauniešu mācību mobilitātes veicināšanu (2010. gads)

6.2.1 EESK atbalsta ierosmi veikt vairāk konkrētu pasākumu, lai panāktu lielāku mācību mobilitāti, un īstenot sabiedriskās apspriešanas secinājumus par priekšlikumiem, kas ierosināti Zaļajā grāmatā "Jauniešu mācību mobilitātes veicināšana". Komiteja 2009. gadā aktīvi iesaistījās minētajā apspriešanā, sniedzot vairākus vērtīgus ieteikumus ⁽⁴⁾. Jānodrošina atbalsta pasākumi pirms un pēc mobilitātes, kā arī tās laikā.

6.3 Izstrādāt karti "Jaunatne kustībā"

6.3.1 Iniciatīvā nav pietiekami skaidri norādīts, vai tās mērķis ir izstrādāt jaunu karti vai arī radīt jaunu stimulu jau pastāvošajai kartei "Jaunatne <26". Jānovērtē, vai jaunas kartes radīšana patiešām radīs pievienoto vērtību, kas jāsalīdzina ar pievienoto vērtību, ko sniedz jau pastāvošās kartes.

6.4 Publicēt vadlīnijas par Eiropas Kopienu Tiesas nolēmumiem saistībā ar mobilo studentu tiesībām (2010. gads)

6.4.1 EESK uzskata, ka minētais pasākums ir vērtējams pozitīvi, un norāda, ka nolēmumi jāpublicē, izmantojot elastīgus, viegli pieejamus un saprotamus formātus, un tiem jābūt lietotājiem draudzīgiem, lai tos var saprast arī vidusskolēni.

6.5 Ierosināt Eiropas kvalifikāciju apliecību (2011. gads)

6.5.1 EESK atbalsta Eiropas kvalifikāciju apliecības radīšanu. Komiteja uzskata, ka jau pastāvošās apliecības (Europass un jauniešu apliecība) jāapvieno vienā vispārējā instrumentā, kas vienā veidlapā ietvertu tradicionālo CV, informāciju par formālo izglītību (Europass) un neformālo vai ikdienējo izglītību. Jaunieši kritiski vērtē daudzo instrumentu lietderību, kurus nepārtraukti atjauno, bet kuri tāpat nekļūst efektīvāki. Eiropas kvalifikāciju

⁽⁴⁾ EESK atzinums par tematu "Zaļā grāmata — Jauniešu mācību mobilitātes veicināšana", OV C 255, 22.09.2010., 81. lpp.

apliecības projekta izdošanās būs atkarīga no vairākiem faktoriem, piemēram, no tā, kā to uzņems darba ņēmēji un kā to izmantos jaunieši, kuriem arī turpmāk jāsniedz vajadzīgās konsultācijas un jānodrošina atbalsta pasākumi.

6.6 Īstenot iniciatīvu "Tava pirmā EURES darbavieta"

6.6.1 EESK atzinīgi vērtē visa veida atbalstu, kas uzlabo jauniešu iespējas iegūt darbu. EESK uzskata, ka šai sakarā lietderīgi var būt stiprināt EURES un citu portālu darbību un uzlabot to pakalpojumu kvalitāti.

6.7 Izveidot 2010. gadā Eiropas vakancu uzraudzību

6.7.1 EESK atzinīgi vērtē Eiropas vakancu uzraudzītāju regulārās publikācijas, jo tās sniedz vērtīgu un aktuālu pārskatu par norisēm Eiropas darba tirgū.

6.8 Uzraudzīt ES tiesību aktu piemērošanu darbaspēka brīvas aprites jomā

6.8.1 EESK pēc būtības piekrīt, ka ES tiesību aktu, kas regulē brīvu darbaspēka apriti, piemērošana sniedz labumu jauniešiem un būtu jāuzrauga stingrāk (šis pasākums jau kādu laiku tiek īstenots). Komisija tomēr nav skaidri norādījusi, kā paredzēts uzraudzīt tiesību aktu ievērošanu un to iniciatīvu īstenošanu, kas attiecas uz jauniešiem kustībā.

7. Ietvars jauniešu nodarbinātībai

7.1 Noteikt efektīvākos atbalsta pasākumus jauniešu nodarbinātības veicināšanai

7.1.1 Jauniešu bezdarbs, kura līmenis bija augsts jau pirms krīzes, pašlaik ir kļuvis par vienu no Eiropas darba tirgus satraucošākajiem aspektiem. Iniciatīvā norādīts: "**Jauniešu bezdarbs — gandrīz 21 % — ir nepieņemami augsts. Lai sasniegtu 75 % nodarbinātības mērķi** iedzīvotāju grupā vecumā no 20 līdz 64 gadiem, ir ievērojami jāuzlabo jauniešu pāreja uz darba tirgu." (?) Nedrīkst novērtēt par zemu to pasākumu nozīmi, kas jau no paša sākuma palīdz jauniešiem nodrošināt kvalitatīvu, pastāvīgu un atbilstoši apmaksātu darbu. EESK atzinīgi vērtē ierosinātās iniciatīvas un aicina Komisiju mudināt dalībvalstis, vienojoties ar sociālajiem partneriem un ieinteresētajām personām, stingri apņemties, ka tās veicinās jauniešiem paredzētu darbavietu radīšanu. EESK arī piekrīt tekstā minētajam, ka "**algu sistēma un ar algu nesaistītās darbaspēka izmaksas var sniegt stimulu nodarbināt jaunpieņācējus, taču tam nevajadzētu vairost nestabilitāti.** Arī koplīgumam var būt pozitīva

ietekme, nosakot norunātas diferencētas sākotnējās algas", vienlaikus ievērojot principu "vienāds atalgojums par tādu pašu darbu" vai "vienādi vērtīga darba" principu.

7.1.2 Viens no svarīgākajiem uzdevumiem, lai uzlabotu Eiropas konkurētspēju, ir atrisināt problēmas, ar kurām jaunieši pašlaik sastopas darba tirgū. Lai tas izdotos, jānodrošina, ka pašreizējās jaunās paaudzes talanti tiek labāk izmantoti, nevis izniekoti.

7.1.3 EESK atbalsta centienus apzināt efektīvākos pasākumus, lai veicinātu jauniešu nodarbinātību, piemēram, apmācības programmas, drošības pasākumi un pabalsti apvienojumā ar aktivizēšanu, darbā pieņemšanas subsīdijas un piemērotas algu un sociālās nodrošināšanas sistēmas. Jāpiekrīt Komisijai, kas uzsver, ka svarīga ir arī profesionālā orientācija. Kad jauniešiem jāpieņem lēmums par profesionālo karjeru, viņiem, lai spētu atbilstoši plānot nākotni, jāsaņem attiecīgā informācija par dažādajām izglītības iespējām, kas viņiem ir pieejamas, jāiegūst skaidrs priekšstats par nepieciešamajām iemaņām un prasmēm, kā arī informācija par darba tirgus attīstības tendencēm. Tas jo īpaši attiecas uz laiku, kad viņi gatavojas pirmajam darbam un cenšas to atrast.

7.2 Izveidot sistemātisku to jauniešu situācijas uzraudzību, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nepiedalās apmācībā

7.2.1 Pašreizējās krīzes dēļ ir pieaudzis arī to jauniešu skaits, kuri nav nodarbināti, neizglītojas un nepiedalās apmācībā. Tomēr līdz šim nav izdevies iegūt vispārēju priekšstatu par šīs parādības nopietnību ES līmenī un apzināt, kā tā ietekmē jauniešu garīgo veselību un labklājību. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē ierosinājumu šajā jomā izveidot sistemātisku uzraudzību.

7.3 Ar programmas PROGRESS atbalstu izveidot jaunu Savstarpējo mācību programmu Eiropas valsts nodarbinātības dienestiem (2010. gadā)

7.3.1 EESK atbalsta minēto ierosmi un iesaka to galvenokārt vērst uz to, lai apvienotu pastāvošos pasākumus, līdzekļus un pūliņus pieredzes apmaiņas jomā. Būtiski ir panākt efektīvu un atbilstošu valsts nodarbinātības dienestu darbību. Taču atsevišķās dalībvalstīs par šo dienestu darbu atbild privātas aģentūras, kuru darbība dažkārt nav pietiekami reglamentēta un uzraudzīta. Ļoti svarīgi ir piedāvāt stabilu un kvalitatīvu darbu un nodrošināt sociālo tiesību ievērošanu. Gan šajā, gan arī citās jomās izšķirošs ir sociālo partneru ieguldījums.

(?) Saskaņā ar Eurostat ziņojumu, kas publicēts 2011. gada janvārī, vidējais bezdarba līmenis 27 ES dalībvalstīs bija 9.6 %. Jauniešu (līdz 25 gadu vecumam) bezdarba līmenis bija 21 %. Visaugstākais jauniešu bezdarba līmenis bija Spānijā (43.6 %), Slovākijā (36.6 %) un Lietuvā (35.2 %).

7.4 Pastiprināt divpusējo un reģionālo politikas dialogu par jauniešu nodarbinātību ar ES stratēģiskajiem partneriem

7.4.1 EESK atbalsta vēlmi paplašināt divpusējo un daudzpusējo sadarbību ar tādām organizācijām kā ESAO un Savienību Vidusjūrai, Austrumu partnerību, Rietumbalkānu valstīm, sadarbību, kas saistīta ar ES un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu attiecībām, un sadarbību ar citām pasaules valstīm, ar kurām tā būtu iespējama. Tas jo īpaši attiecas uz jautājumiem, kas saistīti ar jauniešiem no imigrantu ģimenēm.

7.5 Mudināt jaunos uzņēmējus vairāk izmantot Eiropas mikrofinansēšanas instrumentu "Progress"

7.5.1 EESK atzinīgi vērtē mikrofinansēšanas instrumentu, kas paver jaunas iespējas veicināt uzņēmējdarbības garu un radīt jaunas darba vietas mikrouzņēmumos⁽⁶⁾. Lai gan ES jaunajā finanšu plānā laika posmam pēc 2013. gada nav paredzēts pagarināt minētā instrumenta darbības laiku, EESK uzskata, ka šādu iespēju varētu apsvērt, ja tiktu iesniegti neapstrīdami pierādījumi par instrumenta lietderību.

7.5.2 Pašreiz notiekošais strukturētais dialogs ar jauniešiem liecina, ka jauniešiem, kuri nolemj uzsākt uzņēmējdarbību, vajadzīgs īpašs atbalsts divās jomās, kas jāņem vērā: i) nepieciešamais sākuma kapitāls un ii) apmācība, konsultācijas un palīdzība praktiskos jautājumos.

7.6 Ierosināt, ka visi jaunieši četru mēnešu laikā kopš skolas pabeigšanas ir nodarbināti, turpina izglīties vai ir iekļauti aktivizācijas pasākumos, un nodrošināt to kā "Jaunatnes garantiju"

7.6.1 EESK atzinīgi vērtē ierosinājumu valsts līmenī izveidot instrumentu, kas varētu palīdzēt jauniešiem pārvarēt šķēršļus ceļā no izglītošanās uz darba tirgu. Kā piemēru varētu izmantot dažu dalībvalstu pozitīvo pieredzi šajā jomā. Ierosinātā "Jaunatnes garantija" ilgtermiņā varētu papildināt Eiropas sociālo modeli un sekmēt stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu.

7.7 Garantēt līdzsvaru starp tiesībām uz pabalstu un mērķtiecīgiem aktivizācijas pasākumiem, balstoties uz savstarpēju pienākumu

7.7.1 EESK atbalsta savstarpējā pienākuma nosacījumu, tostarp aktivizācijas politiku jauniešiem, kas ir pakļauti sociālās atstumtības riskam, sociālās aizsardzības sistēmas modernizāciju

utt. Komiteja arī atbalsta sociālās nodrošināšanas sistēmu aktivizācijas un motivēšanas funkciju stiprināšanu, lai nepieļautu, ka jaunieši pārāk ilgi ir atkarīgi no sociālajiem pabalstiem.

7.8 Segmentētos darba tirgos ieviest vienotu beztermiņa līgumu ar pietiekami ilgu pārbaudes laiku un aizsardzības tiesību pakāpenisku palielināšanu

7.8.1 Vienota beztermiņa līguma ieviešana varētu būt viens no pasākumiem, kas palīdzētu samazināt nevienlīdzību starp tiem, kuriem izdodas nostiprināties darba tirgū, un tiem, kuri no tā ir izslēgti. EESK apzinās, ka dalībvalstīs jauniešiem ir ļoti atšķirīgas iespējas piekļūt darba tirgum. Dažās dalībvalstīs pastāv ļoti neelastīgas sistēmas, kas jauniešiem vispār neļauj atrast darbu, savukārt citās dalībvalstīs vairāk tiek piedāvāti īstermiņa darba līgumi, kuri ir pārāk elastīgi un ierobežo piekļuvi sociālajiem pabalstiem. EESK uzsver, ka jāparedz pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt jauniešiem stabilus līgumus, kas nepieļauj jebkādu diskrimināciju vecuma, dzimuma vai citu iemeslu dēļ.

8. ES finansējuma programmu potenciāla pilnīga izmantošana

8.1 Sekmīgāk demonstrēt atbalstu, kādu ESF var sniegt jauniešiem, un pilnībā izmantot fonda potenciālu

8.1.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas viedokli, ka svarīgi ir izmantot Eiropas Sociālā fonda līdzekļus. Sarunās ar dalībvalstīm par budžeta noteikumiem jaunajā finanšu plānā Komisijai būtu jāvelta īpašas pūles, lai pietiekami līdzekļi tiktu paredzēti ESF iniciatīvām, it sevišķi tām, kas saistītas ar jaunatni. Būtu jāapsver iespējas stiprināt jaunatnes dimensiju citās programmās.

8.2 Nodrošināt, ka ESF tuvākajā nākotnē atbalsta jauniešus un tiek izmantots, lai ātri sasniegtu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus

8.2.1 EESK uzskata, ka jācenšas pilnībā izmantot visas iespējas, ko ESF šobrīd piedāvā. Taču minētie mērķi jāiekļauj arī citu fondu horizontālajās prioritātēs.

8.3 Pārskatīt visas attiecīgās ES programmas, kuras sekmē mācību mobilitāti un izglītību

8.3.1 EESK atbalsta ierosinājumu rīkot sabiedrisko apspriešanu, lai noskaidrotu, kā mobilitāte veicina mācības. Ievērojot jauno finanšu plānu, Komiteja rūpīgi sekos līdzi pasākumiem šajā jomā.

⁽⁶⁾ EESK atzinums par tematu "Ieguldījumi pētniecībā un inovācijā (Lisabonas stratēģija)", OV C 256, 27.10.2007., 17.–26. lpp.

8.3.2 Komisijas paziņojumā nav minēts, kāda ir Eiropas mācību programmu nozīme pilsoniskās aktivitātes un jauniešu līdzdalības veicināšanā. Skaidrs, ka kvalitatīva izglītība un stabils darba tirgus veicina izaugsmi Eiropā, taču papildus tam ir vajadzīgi instrumenti, kas sekmē jauniešu līdzdalību sabiedrības dzīvē, lai viņi uzņemtos atbildību par attiecīgajām politikas jomām. Šai sakarā lielāka nozīme varētu būt jaunatnes darbiniekiem un jaunatnes organizācijām. Jāpaplašina iespējas strādāt sabiedrisku un brīvprātīgu darbu.

8.3.3 EESK uzskata, ka krīzes pārvarēšanas pasākumu dēļ nedrīkst atstāt novārtā neformālo izglītību, jo tās nozīme arvien pieaug un tā jau šobrīd ir izšķirošs faktors, kas ietekmē jauniešu nākotni un attīstību.

8.4 *Izskatīt iespēju izveidot ES līmeņa aizdevumu struktūru studentiem, lai palielinātu viņu pārrobežu mobilitāti*

8.4.1 EESK rūpīgi izvērtēs šādas rīcības iespējamo lietderību saistībā ar jau pieejamajām iespējām un instrumentiem. Ziņojumi, kuros novērtētas mobilitātes programmas, liecina, ka lielākais mobilitātes palielināšanas šķērslis ir studentu finansēšana; lai efektīvi sekmētu mobilitātes mērķa — 20 % līdz 2020. gadam — sasniegšanu, prioritāra uzmanība jāvelta stipendiju pieejamībai un lielumam. Rūpīgi jāizstrādā aizdevumu izsniegšanas kārtība, un par to jāinformē jaunieši, jo ir būtiski pēc iespējas nepieļaut, ka jaunieši nonāk parādu jūgā.

Briselē, 2011. gada 15. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Staffan NILSSON